

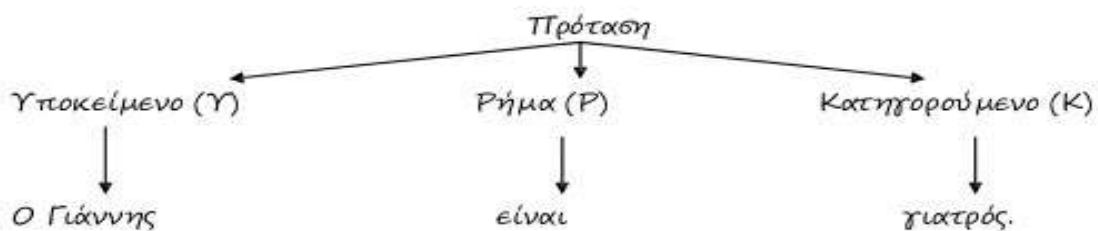
Ενότητα 2

Ρώτα ... το νερό τι τρέχει

Το νερό συστήνεται

Το κατη- γορούμενο

Όπως είδαμε, μια πρόταση μπορεί ν' αποτελείται από το υποκείμενο, το ρήμα και το αντικείμενο. Σ' αυτό το μάθημα θα μάθουμε ότι μια πρόταση μπορεί να αποτελείται από το υποκείμενο, το ρήμα και μια ακόμα λέξη που δίνει ιδιότητα στο υποκείμενο. Η λέξη αυτή είναι το κατηγορούμενο.

Το κατηγορούμενο βρίσκεται σε πτώση ονομαστική ενώ το αντικείμενο σε πτώση αιτιατική.

Το κατηγορούμενο βρίσκεται στην ίδια πτώση με το υποκείμενο του ρήματος, δηλαδή στην ονομαστική. Έτσι δεν υπάρχει περίπτωση να το μπερδέψουμε με το αντικείμενο που βρίσκεται σε πτώση αιτιατική.

Το ρήμα που συνδέει το υποκείμενο της πρότασης με το κατηγορούμενο λέγεται συνδετικό. Ως συνδετικά ρήματα χρησιμοποιούνται τα ρήματα: είμαι, γίνομαι, φαίνομαι, θεωρούμαι κ.ά

Το κατηγορούμενο μπορεί να είναι:

α) ουσιαστικό

π.χ. Ο Γιάννης είναι γιατρός.

β) επίθετο

π.χ. Τα φύλλα είναι ξερά.

γ) μετοχή

π.χ. Τα λουλούδια είναι ανθισμένα.

δ) αντωνυμία

π.χ. Ο Γιώργος δεν είναι τέτοιος.

ε) αριθμητικό

π.χ. Ο Κώστας είναι δεύτερος.

Το ποτάμι τρέχει να συναντήσει τη θάλασσα

Η παρομοίωση

- Ο Θανάσης είναι ψηλός σαν κυπαρίσσι.
- Ο Θανάσης είναι ψηλός όπως το κυπαρίσσι.
- Ο Θανάσης είναι ψηλός λες και είναι κυπαρίσσι.

Όταν μιλάμε και όταν γράφουμε, συχνά χρησιμοποιούμε παρομοιώσεις. Με τις παρομοιώσεις συνδέουμε δύο πράγματα (πρόσωπα ή ζώα) που έχουν την ίδια ιδιότητα ή που εμείς αποδίδουμε ένα κοινό χαρακτηριστικό σε πολύ μεγάλο βαθμό. Για να φτιάξουμε μια παρομοίωση, χρησιμοποιούμε τις λέξεις σαν, όπως, λες και, όμοιος με, μοιάζει με κ.ά

Τις παρομοιώσεις χρησιμοποιούν συνήθως οι ποιητές για να δημιουργήσουν ζωντανές εικόνες στο μυαλό των αναγνωστών.

Το σαν δεν το χρησιμοποιούμε μόνο στις παρομοιώσεις αλλά και σε χρονικές προτάσεις. Γι' αυτό πρέπει να προσέχουμε το νόημα της πρότασης. Σ' αυτές τις περιπτώσεις η λέξη σαν έχει την έννοια της λέξης όταν.

π.χ. Πήγαινε να ψωνίσεις και, σαν έρθεις, θα τα πούμε.

Τρόμαξα σαν σε είδα έτσι.

Και στις δύο προτάσεις η λέξη σαν μπορεί να αντικατασταθεί με τη λέξη όταν. Σε αυτή την περίπτωση δεν έχουμε παρομοίωση.

Ρήματα σε -ώ

Τα ρήματα ανάλογα με τον τρόπο που κλίνονται, χωρίζονται σε δύο μεγάλες ομάδες. Τα ρήματα που τονίζονται στη λήγουσα στο πρώτο ενικό πρόσωπο της οριστικής του ενεστώτα ανήκουν στη δεύτερη συζυγία και κλίνονται ως εξής:

Ενεστώτας		Παρατατικός	
χτυπώ	ή χτυπάω	χτυπούσα	ή χτύπαχα
χτυπάς		χτυπούδες	ή χτύπαχες
χτυπά	ή χτυπάει	χτυπούσε	ή χτύπαχε
χτυπούμε	ή χτυπάμε	χτυπούσαμε	ή χτυπάχατε
χτυπάτε		χτυπούσατε	ή κτυπάχατε
χτυπού(ε)	ή χτυπάν(ε)	χτυπούσαν	ή χτύπαχαν ή χτυπάχανε

Το νερό στη θρησκεία, στους μύθους και στις παραδόσεις

Το κόμμα (,)

Το κόμμα (,) είναι ένα σημείο στίξης που το χρησιμοποιούμε για να χωρίσουμε:

- λέξεις που είναι ασύνδετες μεταξύ τους
π.χ. Οι μαργαρίτες, τα ζουμπούλια, τα τριαντάφυλλα και οι βιολέτες είναι λουλούδια.
Η δασκάλα μας είναι νέα, όμορφη και ευγενική.
- προτάσεις που είναι ασύνδετες μεταξύ τους
π.χ. Μπήκε στο σπίτι, πέταξε την τσάντα, έβγαλε το παλτό και πήγε αμέσως στο δωμάτιό του.
- μια φράση που επεξηγεί μια άλλη φράση μέσα σε πρόταση
π.χ. Τηλεφώνησε ο κύριος Αντώνης, ο νέος μας γείτονας.
Ο κυρ Μανώλης, ο διευθυντής του σχολείου, απουσιάζει σήμερα.
- την κλητική από την υπόλοιπη πρόταση
π.χ. Χριστίνα, θα έρθεις μαζί μας;
Δώσε μας τον κατάλογο, Φάνη.

Όταν συναντάμε το κόμμα σε μια πρόταση,
σταματάμε την ανάγνωση και παίρνουμε μια μικρή αναπνοή.

Ο νερούλης

Αρσενικά ουσιαστικά σε -ας

Τα αρσενικά ουσιαστικά που τελειώνουν σε -ας χωρίζονται σε δύο μεγάλες ομάδες στα ισοσύλλαβα και τα ανισοσύλλαβα.

Ισοσύλλαβα λέγονται τα ουσιαστικά που έχουν τον ίδιο αριθμό συλλαβών στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

π.χ. ο μήνας – οι μήνες

ο ξιφίας – οι ξιφίες

Ανισοσύλλαβα λέγονται τα ουσιαστικά που έχουν μία παραπάνω συλλαβή στον πληθυντικό αριθμό από ό,τι έχουν στον ενικό αριθμό.

π.χ. ο ψαράς – οι ψαράδες

ο νοτιάς – οι νοτιάδες

Ενικός αριθμός		
Ονομ.	ο μήνας	ο ψαράς
Γεν.	του μήνα	του ψαρά
Αιτ.	το μήνα	τον ψαρά
Κλητ.	- μήνα	- ψαρά
Πληθυντικός αριθμός		
Ονομ.	οι μήνες	οι ψαράδες
Γεν.	των μηνών	των ψαράδων
Αιτ.	τους μήνες	τους ψαράδες
Κλητ.	- μήνες	- ψαράδες

Το νερό ταξιδεύει

Συντομογραφίες – Ακρωνύμια

Πολλές φορές γράφουμε ορισμένες λέξεις ή φράσεις παραλείποντας τμήμα της λέξης ή τμήματα των λέξεων για λόγους συντομίας. Αυτές οι σύντομες μορφές λέξεων ή φράσεων λέγονται **συντομογραφίες**. Στις συντομογραφίες βάζουμε συνήθως τελεία η οποία τις περισσότερες φορές μπαίνει ύστερα από σύμφωνο.

π.χ. = παραδείγματος χάρη

τηλ. = τηλέφωνο

π.μ. = πριν από το μεσημέρι

Οι πιο συνηθισμένες συντομογραφίες είναι οι εξής:

άχ.	άχιος	μ.	μέτρα
Αχ.Γρ.	Αγία Γραφή	Μ. Ασία	Μικρά Ασία
αι.	αιώνας	μίλ.	μίλια
αρ.	αριθμός	π.μ.	πριν το μεσημέρι
βλ.	βλέπε	μ.μ.	μετά το μεσημέρι
γραμμ.	γραμμάρια	μ.Χ.	μετά Χριστόν
Δδα ή Δίδα	δεσποινίδα	Π.Δ.	Παλαιά Διαθήκη
δηλ.	δηλαδή	π.Χ.	προ Χριστού
εκ.	εκατοστά	π.χ.	παραδείγματος χάρη
κ.	κύριος, κυρία	σ. ή σελ.	σελίδα
κ.ά.	και άλλα	τηλ.	τηλέφωνο
κ.α.	και αλλού	στρ.	στρέμματα

κ.λπ.	και λοιπά	τ.μ.	τετραγωνικά μέτρα
κ.ο.κ.	και ούτω καθεξής	χιλ.	χιλιάδες
Κος, Κα	Κύριος, Κυρία	χμ. ή χλμ.	χιλιόμετρα
κτλ.	και τα λοιπά	λ.χ.	λόγου χάρη

Για τους ανέμους γράφουμε:

A ανατολικός

B βόρειος

Δ δυτικός

N νότιος

ΒΑ βορειοανατολικός

ΒΔ βορειοδυτικός

ΝΑ νοτιοανατολικός

ΝΔ νοτιοδυτικός